

НОВОДВО́РСЬКА Валерія Іллівна (Новодворская Валерия Ильинична; 17. 05. 1950, м. Барановичі Брестської обл., Білорусь — 12. 07. 2014, Москва) — російська правозахисниця і політична діячка. У підлітковому віці дізналася про існування ГУЛАГу, процес А. Синявського і Ю. Данієля та введення 1968 військ Варшавського договору до Чехословаччини, що вплинуло на ставлення до радянської влади. 5 грудня 1969 у Кремлівському палаці з'їздів розповсюдила листівки з власним антирадянським віршем, після чого заарештована КДБ. 1970–72 перебувала на примусовому лікуванні у спеціальній психіатричній лікарні у м. Казань (Татарстан, РФ). Після звільнення займалася тиражуванням та поширенням самвидаву. 1975–90 працювала

перекладачкою медичної літератури у 2-му Московському медичному інституті, 1977 закінчила вечірній факультет іноземних мов Московської обласної педагогічного інституту (вільно володіла англійською і французькою, читала німецькою й італійською мовами, розуміла білоруську мову). Неодноразово зазнавала переслідувань з боку влади (допити, обшуки, примусове лікування у психіатричній клініці); 1978, 1985, 1986 була засуджена за дисидентську діяльність. 1988 стала співзасновницею першої опозиційної партії в СРСР «Демократичний союз». 1990 пройшла обряд хрещення, належала до вірян УАПЦ, різко критикувала РПЦ. У вересні 1993 однією з перших підтримала указ президента Б. Єльцина про розпуск з'їзду народних депутатів і ВР РФ, організовувала мітинги на його підтримку. Учасниця установчого з'їзду партії «Демократичний вибір Росії» (1994). У Державній думі РФ 2-го скликання (1995–99) — пом. депутата К. Борового.

За опозиційну діяльність проти Н. неодноразово порушували кримінальні справи. 2010 підписала звернення російської опозиції «Путін повинен піти», у грудні 2013 записала відеозвернення до українського народу, в якому підтримала його європейський вибір. 15 березня 2014 взяла участь у «Марші миру» в Москві проти збройного втручання РФ у внутрішні справи України. Гостро критикувала РФ за її зовнішню політику щодо України та анексію Криму, заявила про прийняття військової присяги на вірність Україні. Померла внаслідок хвороби за до кінця нез'ясованих обставин. 2016 у Луцьку ім'ям Н. названо вулицю.

О. В. Кириченко

Бібліографічний опис:

Новодворська Валерія Іллівна / О. В. Кириченко // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-73403>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).